

Kuramsal Derleme

Cinsel İstismar Mağduru Çocuklarla Adli Görüşme ve Önemi

Belgin ÜSTÜN GÜLLÜ^{1*} , Gülsen ERDEN² ¹Düzce Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Düzce, Türkiye²Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, Türkiye

Makale Bilgisi

Anahtar kelimeler:

cinsel istismar,
adli görüşme,
çocuk istismarı

Keywords:

sexual abuse,
forensic interview,
child abuse

Öz

Cinsel istismar mağduru çocuklarla yapılan adli görüşmeler çocuktan sürece ilişkin alınan bilgilerle hukuki sürece katkı sağlamasının yanı sıra çocuğun üstün yararını gözeterek ikincil travma yaşamasının önüne geçilmesi açısından oldukça önemlidir. Çocuktan alınan güvenilir bilgi ile suçlunun cezalandırılmasına ve mağdurun korunmasına yönelik önlemler alınmasına katkı sağlanmaktadır. Çocuklarla yapılan adli görüşmelerde özellikle görüşme sürecine etki edecek faktörlere karşı farkında olunması güvenilir bilgi alınmasının önemli koşullarındandır. Görüşme sürecine etki edecek en önemli faktörler arasında görüşmede kullanılan soru tarzları gelmektedir. Adli görüşmelerde sıklıkla kullanılan soru tarzları; açık uçlu, odaklanılmış, seçenekli ve evet/hayır cevaplı soru tarzlarıdır. Görüşmelerde açık uçlu soru tarzı kullanarak serbest çağrışıma izin veren adli görüşmecilerin çocuklardan daha ayrıntılı ve güvenilir bilgi aldıkları görülmektedir. Soru tarzlarının yanı sıra adli görüşmecilerin eğitimi, bilgi ve deneyimi, çocukların duygusal ve davranışsal ipuçlarına karşı duyarlılıkları da görüşme sürecine etki etmekte ve çocukların ikincil travmalarının önüne geçmektedir. Bu derleme makalede uzun bir eğitim sürecinden geçen adli görüşmecilerin görüşme deneyimleri ve görüşme sürecine etki eden önemli faktörler tartışılacaktır.

Abstract

Forensic interviews with children who are victims of sexual abuse are crucial in contributing to the legal process in terms of the information obtained from the child and prevention of secondary trauma by considering the child's best interests. The reliable information obtained from the child contributes to the offender's punishment and help taking precautions to protect the victim. It is of utmost importance being aware of the factors affecting the interview process to obtain reliable information while working with children in forensic settings. Among the most critical factors that will have an impact on the interview process are the question styles used in the interviews. Question styles frequently utilized in forensic interviews are in open-ended, focused, optional, and yes/no answer formats. It has been observed that forensic interviewers allowing free association through open-ended questions gather more detailed and reliable information from the children. In addition to their question styles, forensic interviewers' education, knowledge, experience and sensitivity to children's emotional and behavioral clues also affect the interview process and prevent secondary traumas. In this review article, the interview experiences of forensic interviewers who have gone through a long training process and important factors affecting the interview process were discussed.

*Sorumlu Yazar, Düzce Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, 81620 Yörük/Düzce Merkez/Düzce.

e-posta: belginstn@gmail.com

DOI: 10.31682/ayna.1002381

Gönderim Tarihi (Received): 29.09.2021; Kabul Tarihi (Accepted): 05.04.2022

ISSN: 2148-4376

Giriş

Adli görüşme, adli bir olaya ait bilginin toplandığı, mağdur ve şüpheliye tarafsız bir yaklaşım sergilenen, elde edilen bilginin hem psikolojik hem de hukuki çerçevede incelendiği bir görüşmedir (Alpar, 2017). Çocuklarla yapılan adli görüşmeler ise istismara veya şiddete maruz kaldığı iddialarına yönelik çocuklarla yapılan, bu iddialar hakkında bilgi alırken çocuğun gelişimsel sürecine karşı hassas olunan ve yasal sürece önemli katkılar sağlanan bir yöntemdir. Bu görüşmeler, geniş bir soruşturma sürecinin parçası olarak araştırma ve uygulama teknikleri kullanan, sertifikalı adli görüşme eğitimi tamamlamış, tarafsız bir profesyonel tarafından yürütülür (Newlin ve diğerleri, 2015). Adli görüşmeler özellikle son zamanlarda giderek sayısı artan Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM)'nde, ÇİM'lerin olmadığı şehirlerde ise Çocuk Şube Birimleri ya da Üniversite Hastanelerinin Çocuk Koruma Birimleri'nde yapılmaktadır ve bu görüşmeler kayıt altına alınmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2017). Adli görüşmelere çocuğu güvende hissettirecek ve rahatlatacak konuşmalarla başlanması önemlidir. Devamında çocuğun demografik bilgileri, aile ve okuluna ilişkin bilgiler, iyi ve kötü dokunmayı bilip bilmediği, doğruyu ve yanlış ayırt edip edemediği, iddia edilen olayın ne olduğu, olayın nerede ve ne zaman gerçekleştiği, kaç kez istismara uğradığı, olay sırasında tehdit ya da zorlama olup olmadığı, tanık ya da tanıkların olup olmadığı bilgileri alınmaktadır. Alkol ve/veya uyuşturucu madde kullanılıp kullanılmadığı, temasın hangi yollardan olduğu, temas sırasında herhangi bir madde ya da cisim (kayganlaştırıcı, kondom vb.) kullanılıp kullanılmadığı, temas sırası ya da sonrasında çocukta kanama olup olmadığı, temas sırasında çocuğun bir ıslaklık hissedip hissetmediği, pornografik materyallerin kullanılıp kullanılmadığı, olayın ortaya çıkış şekli, çocuğun daha önce başkalarının istismara uğrayıp uğramadığı, olayla ilgili kimlerin bilgi sahibi olduğu ya da nasıl öğrendikleri, ailenin olaya ilişkin tepkisi ve çocuğun aile içi ya da dışında can güvenliğini tehdit edecek unsurların olup olmadığı da adli görüşmelerde alınan diğer bilgilerdir. Adli görüşme sonrasında adli muayene için muayenenin süreç için önemi konusunda bilgi verilerek çocuktan mutlaka izin istenir (izni olmayan çocuklara muayene yapılmaz), çocuğa kişisel güvenliği konusunda kısa bir bilgilendirme yapılır ve tekrar başına benzer bir olay geldiğinde anlatabileceği güvendiği kişiler belirlenerek ve teşekkür edilerek görüşme bitirilir.

Cinsel istismar vakalarının birçoğunda yeterli fiziksel delil bulunmadığından dolayı mağdurun, şüphelilerin ve tanıkların ifadeleri gerçeğin ortaya çıkarılmasında oldukça önemli rol oynamaktadır. Vücutta yara, vajinal ya da anal penetrasyona bağlı muayene bulgularında görüşmeyi destekleyecek nitelikte önemli veriler olduğundan bu gibi delillerin güvenilir bir

şekilde toplanması açısından çocuğun ilk 72 saat içerisinde bekletilmeden ÇİM'e getirilmesinde yarar vardır (Dağlı ve diğerleri, t.y.).

Adli süreçte güvenilir bilgiye ulaşmak sadece adli sürecin yürütülmesi için değil bu travmatik süreçte istismara uğrayan çocuğun ruhsal ve sosyal olarak korunabilmesi açısından da önemlidir (Çelik, 2017). Sadece güvenilir bilgi veren çocuğun değil, gerçeği yansıtmayan bildirimde bulunan çocuğun da altta yatan ruhsal ihtiyaçlarının belirlenmesi ve korunması açısından da güvenilir ve doğru bilgi alınması şarttır. Özellikle istismarcının baba olduğu durumlarda anne babanın çatışmalı bir boşanma sürecinde olup olmadıklarının bilinmesi, istismar iddiasının asılsız çıkma ihtimalinin göz önünde bulundurulması çocuğun üstün yararı açısından önemlidir. Bu söylenenler doğrultusunda adli görüşme yapma konusundaki bilgi, beceri ve yetkinlik, alınan eğitim, görüşme sürecini etkili yönetebilme becerisi ve görüşme sürecine etki edecek faktörlerin farkında olunması gerekmektedir.

Adli Görüşme Sürecinde İfade Almayı Etkileyen Faktörler

Son yıllardaki araştırmalar çocukların tanıklığına odaklanmaktadır. Bu araştırmalar, çocukların verdikleri ifadelerle karşı duyarlı olunmasının ve dikkatli değerlendirilmesinin önemini ortaya koymaktadır. İfade almayı ya da vermeyi etkileyen faktörler göz önünde bulundurularak yapılan görüşmelerin doğru ve eksiksiz bilgi alınmasını sağladığı da vurgulanmaktadır (Ceci ve Bruck, 1995; Lamb ve Garretson, 2003).

Yapılan çalışmalar ifade almayı/vermeyi etkileyen bazı faktörler olduğunu ortaya koymaktadır:

Adli görüşme sürecini etkileyen en önemli faktörler arasında görüşmenin en başında çocukla adli görüşmeci arasında güven ilişkisi kurulurken çocuğa verilen mesajlar ya da görüşme kuralları yer almaktadır (Anderson ve diğerleri, 2016). Bu mesaj ya da kurallar çocuğu görüşme sürecine hazırlamakta, yalan ya da yanlış bilgiler vermesinin önüne geçmek adına "bilmiyorum" ya da "anlamadım" gibi cevaplar da verebileceği konusunda onu bilgilendirmektedir (Saywitz ve diğerleri, 1999; Waterman ve Blades, 2011).

Görüşme sürecine etki edecek diğer önemli faktörler çocuğa, mağdura ya da görüşmeciye ait özelliklerdir. Yaş, cinsiyet gibi bireysel özelliklerin yanı sıra suçlu ve mağdur arasındaki yakınlık ya da ilişki, ailenin desteği, istismarın şiddeti, suçlunun ikna yöntemi, fiziksel güç kullanıp kullanmadığı, görüşme sürecinde kullanılan soru türleri, görüşmecinin çocuğun ipuçlarına karşı duyarlı olup olmadığı, çocuğun görüşme sırasındaki duygusal durumu görüşme sürecine etki edecek faktörler arasındadır (Leclerc ve Wortley, 2015). Literatüre bakıldığında yaş, olayın ortaya çıkmasını ya da çocuğun güvenilir ifade vermesini etkileyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Ersoy, 2006). Adli görüşme sırasında

küçük çocukların büyük çocuklara göre daha az ayrıntı ve kısa cevaplar verebildikleri görülmektedir (Lamb ve Garretson, 2003).

Görüşmecinin cinsiyeti de görüşmeye etki edecek önemli bir etmendir. Görüşmelerde ifade veren kişilerin kendilerini erkek görüşmecilere göre kadın görüşmecilere daha fazla açtıkları düşünülmektedir (Kaplan ve diğerleri, 1991; Kunkel ve Burleson, 1999). Konuya ilişkin açıklamalarda, kadınların kişilerarası yeteneklerinin öne çıktığı, daha anlayışlı ve destekleyici yaklaştıkları, daha fazla göz teması kurdukları, ifade verme konusunda kişiyi daha kolay ikna edebildikleri belirtilmektedir (Exline ve diğerleri, 1965; Fishman, 1978). Çocuklarla yapılan adli görüşmelerde de çocukların da kadın adli görüşmecilere daha fazla yanıt verdikleri bildirilmiştir (Lamb ve Garretson, 2003). Cinsiyetten bağımsız olarak adli görüşmelerde kullanılan görüşme protokollerinin doğru ve güvenilir bilgi alınmasında önemli bir yere sahip olduğu da araştırmalarda özellikle vurgulanmaktadır (Orbach ve diğerleri, 2000; Sternberg ve diğerleri, 2001).

İstismara ilişkin ayrıntılı ve güvenilir bilgi almanın etkili yollarından biri de kullanılan görüşme teknikleridir (Newman ve Roberts, 2014; Anderson ve diğerleri, 2014). Özellikle görüşmelerde kullanılan soru tarzları ifadenin güvenilirliğini önemli ölçüde etkilemektedir. Çalışmalar açık uçlu soru tarzı kullanan (Neler oldu? Bana her şeyi anlat?) görüşmecilerin kapalı uçlu soru tarzını benimseyen (Kim yaptı? Nerede oldu? Orada ne yaptı?) görüşmecilere göre olaya ilişkin daha fazla bilgi aldıklarını göstermektedir (Price ve Roberts, 2011; Price ve diğerleri, 2013). Adli görüşmelerde sıklıkla açık uçlu sorular, odaklanmış (yönlendirici olmayan özgül sorular), evet/hayır, seçenekli ya da yönlendirici soru tarzları kullanılmaktadır. Açık uçlu sorular, kişinin kendisini kendi ifadeleri ile ve serbest çağrışımla anlatmasına izin veren soru türleridir (Bana neler olduğunu anlat?). Açık uçlu sorularda netleşmeyen ya da cevap alınamayan durumlarda konuyu daha net bir hale getirmek, belli bir konuya odaklanmak amacıyla odaklanmış sorulardan yararlanılmaktadır. Bu soru türlerinde “ne, ne zaman, nerede, nasıl, kim (5N1K)” ifadeleri kullanılmaktadır (Seni nereye götürdü? Sana ne dedi? Oraya kiminle gittin?). Açık uçlu sorularda elde edilemeyen bilgilere ulaşmak için kullanılan diğer soru tarzlarından biri de evet/hayır sorularıdır. Bu sorular cevabı “evet” ya da “hayır” olan ya da tek bir kelime ile cevap verilen kapalı uçlu sorulardır (Yanınızda sizden başka birileri de var mıydı? Oraya vardığınızda hava kararmış mıydı?). Seçenekli soru tarzında ise kişiye alternatif sunulur ve sunulan bu alternatiflerden birini seçmesi istenir (Oraya kendi isteğiyle mi gittin yoksa seni tehdit mi etti?). Çok mecbur kalınmadığı sürece kullanılmaması gereken soru türlerindedir. Her ne kadar daha az tercih edilmesi önerilse de özellikle küçük yaş grubunda, kısıtlı ifade becerileri olan çocuklarda adli görüşme sürecini sürdürebilmek için seçenekli sorulara ihtiyaç duyulabilmektedir (Dağlı ve diğerleri, t.y.; Powell ve Snow, 2007).

Adli görüşmelerde kullanılan soru tarzlarına yönelik çalışmalar, serbest çağrışıma izin veren açık uçlu soruların daha ayrıntılı ve doğru bilgi vermeyi sağladığını ortaya koymuştur. Çalışmalar göstermiştir ki “Bıyığı var mıydı?” gibi evet/hayır cevaplı soru tarzı ya da “Giyinik miydi yoksa kıyafetlerini çıkarmış mıydı?” gibi seçenekli sorular daha az bilgi elde edilmesine ya da yanlış ifade alınmasına neden olmaktadır (Lamb ve diğerleri, 2000; Hutcheson ve diğerleri, 1995; Oates ve Shirimpton, 1991; Peterson ve Bell, 1996). İstismara uğramış 7 çocukla yapılan bir çalışmada, çocuklara farklı zamanlarda farklı soru tarzlarında sorular yöneltilmiş ve açık uçlu soruların kullanıldığı koşullarda diğer soru tarzlarına göre çocuklardan daha ayrıntılı ve doğru bilgi alındığı, ifadelerinde ise daha az çatışma yaşadıkları bulunmuştur (Lamb ve Fauchier, 2001). Çalışmalar, görüşmelerde alınan ifadelerin yaştan bağımsız olduğunu, uygun şekilde görüşme yapıldığında küçük çocukların da büyük yaş grubu çocuklar kadar ayrıntılı ve güvenilir bilgi verdiklerini ortaya koymaktadır. Açık uçlu soruların kullanıldığı görüşmelerde serbest çağrışımsal yolla küçük çocukların da ayrıntılı bilgiler verdiği dikkati çekmektedir (Patterson ve Pipe, 2009; Pipe ve diğerleri, 2004; Orbach ve diğerleri, 2000; Sternberg ve diğerleri, 2001). Bir başka çalışmada ise 5-15 yaş arası çocuklarla çalışılmış ve sonucunda açık uçlu ve serbest çağrışım soru tekniğinin yaştan bağımsız olarak istismar konusunda daha fazla bilgi elde edilmesini sağladığı bulunmuştur (Feltis ve diğerleri, 2010).

Her ne kadar serbest çağrışıma izin veren açık uçlu sorular doğru ve ayrıntılı ifadeler alınmasını sağlasa da (Brown ve diğerleri, 2013; Korkman ve diğerleri, 2006), açık uçlu sorular karşısında yanıtız kalan, bilgi veremeyen ya da ne söyleyeceğini bilemeyen çocuklar da olabilmektedir (Korkman ve diğerleri, 2008; Melinder ve Gilstrap, 2009). Açık uçlu soruların güvenilir ve ayrıntılı bilgi alınmasını sağladığı konusundaki araştırmaların tam tersi araştırmalar da mevcuttur. Açık uçlu sorular küçük çocuklar için anlaması ya da cevaplama zor sorular olabilmektedir (Korkman ve diğerleri, 2006; Melinder ve Gilstrap, 2009). Kapalı uçlu sorular ise her ne kadar daha kısa cevap alınmasını sağlasa da çocukların bu sorulara cevap verme olasılığı daha yüksektir (Korkman ve diğerleri, 2006). Seçenekli sorular da çocuklara ne tür bilgiye ihtiyaç duyulduğu konusunda ipucu verdiğinden ve olası yanıt seçeneklerini sınırladığından dolayı çocuklara yanıt vermelerinde yardımcı olmakta ve yanıt verme olasılıklarını artırmaktadır (Wolfman ve diğerleri, 2016).

Bazı ülkelerde (ABD, Norveç, Yeni Zelanda, gibi) adli görüşmeler belli görüşme protokolleri çerçevesinde Çocuk Koruma Birimleri'nde gerçekleştirilmektedir (Lamb ve diğerleri, 2007). Bu protokoller sayesinde adli görüşme ilkeleri daha esnek uygulanırken, yarı yapılandırılmış bu görüşme protokolleri ile çocukların ifadelerinin güvenilirliği arttırılmaya çalışılmaktadır (Çağlar ve Türk, 2019). Bu protokollerden biri uzun yıllardır ve sıklıkla kullanılan NICHD Görüşme Protokolü'dür. Bu protokolda görüşme açık uçlu soru ile

başlamakta (birkaç gün/hafta önce doğum gününde/okulda/alışveriş merkezinde neler oldu bana her şeyi anlat?) ve ilerleyen süreçte tamamlayıcı sorular sorulmaktadır. Yine bu protokolda çocuk yönlendirilmeden serbest çağrışım aracılığıyla ifade alınmaya çalışılmaktadır (Lamb ve diğerleri, 2007). Yaygın olarak kullanılan diğer görüşme protokolü ise RATAC Protokolüdür. Bu protokolda de “Bana neler oldu her şeyi anlat” sorusu ile serbest çağrışımına izin verilmektedir. Gerektiği durumlarda ise evet/hayır soruları da sorulabilmekte, yaklaşık 3 kez sorulan açık uçlu sorunun arkasından sorulması tercih edilmektedir. İyi yapılandırılmış görüşme protokollerinin dâhil edildiği araştırmalarda protokole dayalı görüşmelerin doğru ve güvenilir ifade alınmasında işlevsel bir etkiye sahip olduğu ortaya konulmaktadır. İyi bir görüşme protokolü ise belli bir girişi olan, serbest çağrışımına izin veren, belli aşamaları ve mutlaka bir kapanışı olan protokoldür (Cheung, 2012; aktaran Duron ve Cheung, 2016).

Görüşmelerde kullanılan soru tarzlarının yanı sıra çocuğun gelişim düzeyi, sosyokültürel düzeyi ve tercüman kullanımını gerektiren durumlar da ifade almayı etkilemektedir (Brown ve diğerleri, 2012). Tipik gelişim gösteren çocuklarla kıyaslandığında zihinsel gelişim geriliği olan çocukların deneyimlerine ilişkin daha az ve yanıltıcı bilgiler verdikleri yaygın bir algı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda yapılmış çalışmalarda tutarsız sonuçlar mevcuttur. Bu nedenle zihinsel gelişim geriliği olan çocuklarla görüşürken önyargılı davranmamalı ve dikkatli olunmalıdır. Bazı araştırma sonuçlarına göre görüşmede açık uçlu sorulara verdikleri bilgi miktarı tipik gelişim gösteren çocuklar kadardır (Agnew ve Powell, 2004; Michel ve diğerleri, 2000). Bazı adli görüşmelerde zihinsel yetersizliği söz konusu olduğunda adli görüşmecilerin çocuklara yönlendirici ya da seçenekli soru sorma eğilimlerinin daha fazla olduğu ve araştırmalarda bu yöntemin benimsenmesinin görüşmenin güvenilirliği için önemli olduğu vurgulanmaktadır (Brown ve diğerleri, 2017; Brown ve Lewis, 2013; Henry ve diğerleri, 2011).

Görüşme sürecine etki eden etmenlere yönelik araştırmalar, en önemli faktörlerden birinin görüşmecinin bilgiyi ortaya çıkarmadaki yeteneği olduğunu iddia etmektedir (APSAC, 1996, 1997; aktaran Lamb ve diğerleri, 2007). Görüşme sürecine etki edecek yukarıda sıralanmış tüm faktörlerden de anlaşılacağı üzere görüşme sürecini yöneten adli görüşmeciye önemli görevler düşmekte, çocukta ikinci bir travmaya yol açmaması için gerekli ve nitelikli eğitim ve bilgiye sahip olmak gerekmektedir.

Literatürden elde edilen sonuçlar da göstermektedir ki, çocuklarla yapılacak adli görüşmelerde çocuğun yaşından çocuğun gelişim basamaklarına, görüşmelerin sayısından görüşmede kullanılan görüşme tekniklerine, görüşmecinin mesleki deneyiminden görüşmede kullanılan görüşme tekniğine kadar birçok faktör göz önünde bulundurulmalıdır. Etkin

biçimde yürütülemeyen adli görüşmeler, hukuki süreçte yanlış iddiaların ortaya atılmasına, gerçeklerin çarpıtılmasına, failin mahkûmiyet süresinin artmasına ya da azalmasına sebep olabilmektedir.

Görüşme Sürecinde Adli Görüşmecinin Deneyimi/Yetkinliğinin Önemi

Adli görüşme sürecinin olmazsa olmazı sertifikalı bir eğitim sürecinden geçen adli görüşmecilerdir. Adli görüşmeci, suça sürüklendiği iddiası ile ifadesine başvurulmuş, mağdur ya da tanık sıfatıyla bilgisine başvurulmuş çocuk ile adli sistemin ihtiyaç duyduğu bilgileri öğrenmek için görüşme yapan kişidir. Adli görüşmeciler görüşme yaparken çocuğun gelişimini, travmatik deneyimin çocuk üzerindeki etkisini göz ardı etmeden mümkün olan en üst düzeyde çocuğun ikincil travmasının önüne geçebilme becerisine sahip olan adli görüşme eğitimini başarıyla tamamlamış kişilerdir (Atılğan ve diğerleri, 2014).

Çocuklarla görüşme yaparken çocuğun içinde bulunduğu duygu durumunu dikkate almak, çocuğu acele ettirmeden ve acele etmeden çocuğun kendisini en rahat ve güvende hissedeceği ana kadar beklemek önemlidir (Ackerman, 2010). Görüşme yaparken çocuğun üstün yararını düşünerek hareket etmek, az konuşup çok dinlemek, sürekli soru sorarak görüşmeyi yönlendirmeye açık hale getirmeden görüşmek gerekmektedir. Bu nedenle görüşmeye aşağıda daha ayrıntılı açıklanan görüşmecinin kendisini tanıtmayı, görüşmenin amacı ve sonuçları ile ilgili bilgi vermesiyle başlamalı, sonrasında mağdurun kendisini tanıtacağı genel bilgiler ve serbest anlatım ile devam edilmelidir. Konuşurken yumuşak bir ses tonu kullanmak, çocuk anlatırken anlattıklarının dinlendiği mesajını vermek için anlatırken kafa sallamak, şaşkınlık ifade ya da söylemlerinden kaçınmak uygun iletişim yöntemlerine örnek olabilir (Dağlı ve diğerleri, t.y.).

Adli psikoloğun adli psikoloji alanında yasal süreçler, kuramlar ve araştırmalar konusunda, çocuk hakları konusunda, gelişimsel psikoloji, çocuk ve yetişkin psikopatolojisi, gözlem ve görüşme teknikleri, psikolojide etik ilkeler ve mesleki ahlak kuralları konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Özellikle cinsel istismara uğramış çocuklarla çalışacak olan uzmanların ise özel bir eğitim almalarında fayda vardır (Anderson, 1986). Görüşmecilerin aldıkları eğitim hem işlerini kolaylaştırmakta hem de görüşmede en iyi uygulama standardına ulaşmalarında onlara yardımcı olmaktadır (Yii ve diğerleri, 2014).

Adli görüşmeye başlamadan önce çocuğu sürece hazırlamak çok önemlidir. Görüşmeyi yapacak uzmanın çocuğa kendini tanıtmayı, prosedür hakkında bilgilendirmesi ilk olarak yapılacaktır. Burada amaç çocuğun kaygısını azaltmak, güvenlik duygusunu aşılmasıdır. Böylece çocuğun rahatlıkla ifade vermesi beklenmektedir. Bu ön görüşme aşamasında çocuğu tanımak, sadece karşılıklı güveni sağlamamakta; görüşmeci çocuğu tanıyarak görüşme

sürecinde nelere dikkat etmesi gerektiği konusunda da ön bir izlenim oluşturmaktadır. Ön görüşme ile adli görüşme sürecine hazırlanan çocuk görüşme odasına alınır. Çevresel faktörlerin iletişim, konsantrasyon ve hafızayı etkilediğine yönelik çalışmalar dikkate alındığında sağlıklı bir adli görüşme için ortamın da en iyi şekilde hazırlanmış, mobilyaların çocukların gelişimine uygun şekilde seçilmiş ve dikkatlerini dağıtabilecek güçlü uyaranlardan arındırılmış olması önemlidir (Themeli ve Panagiotaki, 2014).

Adli görüşme sürecine başlamadan önce iyi bir adli görüşmecinin görüşmenin kurallarından çocuğa bahsetmesi, görüşmede çocuğun yanlış bilgi vermesinin önüne geçmek adına doğruyu yanlış ayırt edip etmediği ve sorulan soruları anlayıp anlamadığından mutlaka emin olması gerekmektedir. Yine çocuğa bilmediği konularda “bilmiyorum”, hatırlamadığı konularda “hatırlamıyorum” gibi ifadeler kullanabileceği bilgisi de verilmelidir. Görüşme sırasında adli görüşmecinin öncelikle çocuğa aktaracaklarını kendi sözleriyle anlatmasına fırsat vermesi, çocuğun kullandığı kavramları kullanmaya özen göstermesi, çocuğun kullandığı sözcük ya da kurduğu cümleleri düzeltmeye çalışmaması ve çocuğa yeni bir jargon öğretmemesi, mümkün olduğunca objektif olması önemlidir. Adli görüşmecilerin özellikle dikkat etmesi gereken kurallar; a) çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun bir dil kullanmak, b) kısa, basit cümleler kurmak, c) kısa soru ifadelerini tercih etmek, d) sıcak, güvenilir bir ilişki ve empati kurabilmek, e) duyguları göz ardı etmeden farkında olmak ve bunları yansıtılabilmek, f) yönlendirici sorulardan kaçınmak, g) daha önce sorulmuş sorulara cevap alındıysa tekrar tekrar sormamak, h) serbest çağrışım ve anlatıma teşvik etmek ve cesaretlendirmektir (Ceci ve Bruck, 1995).

Özetle, iyi bir adli görüşme sürecinde çocuk ve profesyonel arasındaki güvenli bir ilişki kurma ve destekleyici çevre, iş birliği kurallarının belirlenmesi, özel olarak hazırlanmış, güvenli ve çocuk dostu bir alanda görüşme yapma, çocuğun gelişimsel sürecinin ve aile yapısının dikkate alınarak görüşmenin yapılması, farklı profesyoneller tarafından tekrarlanan görüşmelerden kaçınılması özellikle vurgulanmaktadır. Ayrıca, uygun soru tekniğini tercih etmek de (yanıltıcı, yönlendirici sorulardan kaçınmak ve daha önce cevaplanmış soruların tekrarını yapmamak) güvenilir ve doğru bilgi almak açısından önemli görülmektedir (Themeli ve Panagiotaki, 2014). Böylece çocukla yeniden adli görüşme yapılmasına gerek kalmadan çocuğun ikincil travma yaşamasının önüne geçilebilmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı:

Birinci yazar %70, ikinci yazar %30 oranında katkıda bulunmuştur.

Çıkar Çatışması Beyanı:

Yazarlar çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmiştir.

Yazar Notu:

Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı doktora tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

Finansal Destek Beyanı:

Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Etik Kurul Onayı:

Bu çalışmada etik izin gerekmemektedir.

Kaynakça

- Ackerman, M.J. (2010). *Essentials of Forensic Psychological Assessment*. 2. Baskı. John Wiley and Sons, Inc.
- Agnew, S.E. ve Powell, M.B. (2004). The Effect of Intellectual Disability on Children's Recall of an Event Across Different Question Types. *Law and Human Behavior*, 28(3), 273–294. <https://doi.org/10.1023/B:LAHU.0000029139.38127.61>
- Alpar, G. (2017). Adli Psikolojik Görüşme. İçinde: Şenol-Durak, E.ve Durak, M. (Edl), Adli Psikolojide Gözlem Görüşme ve Psikolojik Değerlendirme (ss. 1–30). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Anderson, W. (1986). Stages of Therapist Comfort with Sexual Concerns of Clients. *Professional Psychology: Research and Practice*, 17(4), 352–356. <https://doi.org/10.1037/0735-7028.17.4.352>
- Anderson, G.D., Anderson, J.N. ve Krippner, M. (2016). “I Only Want to Know What You Know”: The Use of Orienting Messages During Forensic Interviews and Their Effects on Child Behavior. *Journal of Child Sexual Abuse*, 25(6), 655–673. <https://doi.org/10.1080/10538712.2016.1194356>
- Atılğan, E.Ü, Yağcıoğlu, S. ve Çavdar, Y. (2014). Çocuklarla Adli Görüşme için Rehber. Ankara: Adalet Bakanlığı, Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Türkiye Adalet Akademisi, UNICEF Türkiye. www.cocuklaricinadalet.org
- Brown, D.A. ve Lewis, C. (2013). Competence is in the Eye of the Beholder: Perceptions of Intellectually Disabled Child Witnesses. *International Journal of Developmental Disabilities and Education*, 60(1), 3–17. <https://doi.org/10.1080/1034912X.2013.757132>
- Brown, D.A., Lewis, C.N., Lamb, M.E. ve Stephens, E. (2012). The Influences of Delay and Severity of Intellectual Disability on Event Memory in Children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 80(5), 829–841. <https://doi.org/10.1037/a0029388>
- Brown, D.A., Lamb, M.E., Lewis C., Pipe, M.E., Orbach, Y. ve Wolfman, M. (2013). The NICHD Investigative Interview Protocol: An Analogue Study. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 19(4), 367–382. <https://doi.org/10.1037/a0035143>
- Brown, D., Lewis, C., Stephens, E. ve Lamb, M. (2017). Interviewers' Approaches to Questioning Vulnerable Child Witnesses: The Influences of Developmental Level Versus Intellectual Disability Status. *Legal and Criminological Psychology*, 22(2), 332–349. <https://doi.org/10.1111/lcrp.12104>
- Ceci, S.J. ve Bruck, M. (1995). Amicus Brief for the Case of New Jersey v. Michaels Presented by Committee of Concerned Social Scientists. *Psychology, Public Policy, and Law*, 1(2), 272–322. <https://doi.org/10.1037/1076-8971.1.2.272>
- Çağlar, E.E. ve Türk, T. (2019). İstismara Maruz Kalan Çocuklarla Adli Görüşme: NICHD Protokolü Önerisi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 1(38), 393–412.
- Çelik, D. (2017). Mağdur Çocuklarla Adli Amaçlı Görüşme. İçinde: Durak, E.Ş. ve Durak, M. (Edl.), Adli Psikolojide Gözlem-Görüşme ve Psikolojik Değerlendirme (ss.67–96), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Dağlı, T., Teker, N. ve Kesmez, D. Kırılgan Gruplar, Özellikli Durumlar ve Adli Görüşme Süreçleri, Adli Görüşme Odaları Uzman Modülü. UNICEF, Adalet Bakanlığı ve ÇOKMED iş birliği ile yayınlanmıştır.
- Duron, J.F. ve Cheung, M. (2016). Impact of Repeated Questioning on Interviewers: Learning from a Forensic Interview Training Project. *Journal of Child Sexual Abuse*, 25(4), 347–362. <https://doi.org/10.1080/10538712.2016.1161687>

- Exline, R., Gray, D. ve Schuette, D. (1965). Visual Behavior in a Dyad as Affected by Interview Content and Sex of Respondent. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1(3), 201-209. <https://doi.org/10.1037/h0021865>
- Feltis, B.B., Powell, M.B., Snow, P.C. ve Hughes-Scholes, C.H. (2010). An Examination of the Association Between Interviewer Question Type and Story-grammar Detail in Child Witness Interviews About Abuse. *Child Abuse and Neglect*, 34(6), 407-413. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2009.09.019>
- Fishman, P.M. (1978). Interaction: The Work Women Do. *Social Problems*, 25(4), 397-406. <https://doi.org/10.1525/sp.1978.25.4.03a00050>
- Henry, L.A., Ridley, A., Perry, J. ve Crane, L. (2011). Perceived Credibility and Eyewitness Testimony of Children with Intellectual Disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 55(4), 385-391. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2011.01383.x>
- Hutcheson, G.D., Baxter, J. S., Telfer, K. ve Wrden, D. (1995). Child Witness Statement Quality: Question Type and Errors of Omission. *Law and Human Behavior*, 19(6), 631-648. <https://doi.org/10.1007/BF01499378>
- Kaplan, M.S., Becker, J.V. ve Tenke, C.E. (1991). Influence of Abuse History on Male Adolescent Selfreported Comfort with Interviewer Gender. *Journal of Interpersonal Violence*, 6(1), 3-11. <https://doi.org/10.1177/088626091006001001>
- Korkman, J., Santtila, P. ve Sandnabba, N.K. (2006). Dynamics of Verbal Interaction Between Interviewer and Child in Interviews with Alleged Victims of Child Sexual Abuse. *Scandinavian Journal of Psychology*, 47(2), 109-119. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2006.00498.x>
- Korkman, J., Santtila, P., Westeraker, M. ve Sandnabba, N.K. (2008). Interviewing Techniques and Follow-up Questions in Child Sexual Abuse Interviews. *European Journal of Developmental Psychology*, 5(1), 108-128. <https://doi.org/10.1080/17405620701210460>
- Kunkel, A.W. ve Burlison, B.R. (1999). Assessing Explanations for Sex Differences in Emotional Support:A Test of the Different Cultures and Skill Specialization Accounts. *Human Communication Research*, 25(3), 307-340. <https://doi.org/10.1111/j.14682958.1999.tb00448.x>
- Lamb, M.E., Sternberg, K.J. ve Esplin, P.W. (2000). Effects of Age and Delay on the Amount of Information Provided by Alleged Sex Abuse Victims in Investigative Interviews. *Child Development*, 71(6), 1586-1596. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00250>
- Lamb, M.E. ve Fauchier, A. (2001). The Effects of Question Type on Self-contradictions by Children in the Course of Forensic Interviews, *Applied Cognitive Psychology*, 15(5), 483-491. <https://doi.org/10.1002/acp.726>
- Lamb, M.E. ve Garretson, M.E. (2003). The Effects of Interviewer Gender and Child Gender on the Informativeness of Alleged Child Sexual Abuse Victims in Forensic Interviews, *Law and Human Behavior*, 27(2): 157-171. <https://doi.org/10.1023/A:1022595129689>
- Lamb, M.E., Orbach, Y., Hershkowitz, I., Esplin, P.W. ve Horowitz, D. (2007). Structured Forensic Interview Protocols Improve the Quality and Informativeness of Investigative Interviews with Children: A Review of Research Using the NICHD Investigative Interview Protocol. *Child Abuse Neglect*, 31(11-12): 1201-1231. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2007.03.021>
- Leclerc, B. ve Wortley, R. (2015). Predictors of Victim Disclosure in Child Sexual Abuse: Additional Evidence from a Sample of Incarcerated Adult Sex Offenders. *Child Abuse and Neglect*, 43, 104-111. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.03.003>
- Melinder, A. ve Gilstrap, L.L. (2009). The Relationships Between Child and Forensic Interviewer Behaviors and Individual Differences in Interviews About a Medical Examination. *European Journal of Developmental Psychology*, 6(3), 365-395. <https://doi.org/10.1080/17405620701210445>

- Michel, M.K., Gordon, B.N., Ornstein, P.A. ve Simpson, M.A. (2000). The Abilities of Children with Mental Retardation to Remember Personal Experiences: Implications for Testimony. *Journal of Clinical Child Psychology*, 29(3), 453-463. https://doi.org/10.1207/S15374424JCCP2903_16
- Newman, J.E. ve Roberts, K.P. (2014). Subjective and Non-subjective Information in Children's Allegations of Abuse. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 29(2), 75-80. <https://doi.org/10.1007/s11896-013-9133-y>
- Newlin, C., Steele, L.C., Chamberlin, A., Anderson, J., Kenniston, J., Stewart, H., Russell A, Vaughan - Eden, V. (2015). Child Forensic Interviewing: Best Practices. *Juvenile Justice Bulletin*. Washington, DC: Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- Oates, K. ve Shrimpton, S. (1991). Children's Memories for Stressful and Non-stressful Events. *Medicine, Science and Law*, 31(1), 4-10. <https://doi.org/10.1177/002580249103100102>
- Orbach, Y., Hershkowitz, I., Lamb, M.E, Sternberg, K.J., Esplin, P.W. ve Horowitz, D. (2000). Assessing the Value of Structured Protocols for Forensic Interviews of Alleged Child Abuse Victims. *Child Abuse and Neglect*, 24(6), 733-752. [https://doi.org/10.1016/S01452134\(00\)00137-X](https://doi.org/10.1016/S01452134(00)00137-X)
- Patterson, T. ve Pipe, M.E. (2009). Exploratory Assessments of Child Abuse: Children's Responses to Interviewer's Questions Across Multiple Interview Sessions. *Child Abuse and Neglect*, 33(8), 490-504. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.12.012>
- Peterson, C. ve Bell, M. (1996). Children's Memory for Traumatic Injury. *Child Development*, 67(6), 3045-3070. <https://doi.org/10.2307/1131766>
- Pipe M.E., Lamb, M.E., Orbach, Y. ve Esplin, P.W. (2004). Recent Research on Children's Testimony About Experienced and Witnessed Events. *Developmental Review*, 24(4), 440-468. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2004.08.006>
- Powell, MB., ve Snow, PC. (2007). Guide to Questioning Children During the Free-narrative Phase of an Investigative Interview. *Australian Psychologist*, 42(1), 57-65. <https://doi.org/10.1080/00050060600976032>
- Price, H.I. ve Roberts, K.P. (2011). The Effects of an Intensive Training and Feedback Program on Police and Social Workers' Investigative Interviews of Children. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 43(3), 235-244. <https://doi.org/10.1037/a0022541>
- Price, H.I., Roberts, K.P. ve Collins, A. (2013). The Quality of Children's Allegations of Abuse in Investigative Interviews Containing Practice Narratives. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 2(1), 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.jarmac.2012.03.001>
- Sağlık Bakanlığı (2017), Çocukla Adli Görüşmeciler Sertifikalı Eğitim Programı. Revizyon No: 2.
- Saywitz, K., Snyder, L. ve Nathanson, R. (1999). Facilitating the Communicative Competence of the Child Witness. *Applied Developmental Science*, 3(1), 58-68. https://doi.org/10.1207/s1532480xads0301_7
- Sternberg, K.J., Lamb, M.E, Orbach, Y., Esplin, P.W. ve Mitchell, S. (2001). Use of a Structured Investigative Protocol Enhances Young Children's Responses to Free Recall Prompts in the Course of Forensic Interviews. *Journal of Applied Psychology*, 86(5), 997-1005. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.86.5.997>
- Themeli, O. ve Panagiotaki, M. (2014). Forensic Interviews with Children Victims of Sexual Abuse: The Role of the Counselling Psychologist. *The European Journal of Counselling Psychology*, 3(1), 1-19. <https://doi.org/10.5964/ejcop.v3i1.17>
- Waterman, A. ve Blades, M. (2011). Helping Children Correctly Say "I Don't Know" to Unanswerable Questions. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 17(4), 396-405. <https://doi.org/10.1037/a0026150>

- Wolfman, M., Brown, D. ve Jose,P. (2016). Talking Past Each Other: Interviewer and Child Verbal Exchanges in Forensic Interviews. *Law and Human Behavior*, 40(2), 107-17. <https://doi.org/10.1037/lhb0000171>
- Yii, S.B., Powell, M.B. ve Guadagno,B. (2014). The Association Between Investigative Interviewers' Knowledge of Question Type and Adherence to Best-practice Interviewing. *Legal and Criminology*, 19, 270-281. DOI:10.1111/lcrp.12000

Forensic Interview with Children Victim of Sexual Abuse and Its Importance

Summary

Forensic interviews are conducted to collect information about the incident and to decide whether the crime has been revealed. The obtained information is analysed using a psychological and legal framework, with an impartial approach to the victim or suspect in judicial incidents (Alpar, 2007). The purpose of a forensic interview with a child victim of sexual abuse is to use appropriate interview techniques to prevent re-traumatization in line with the child's best interests and to obtain reliable testimony.

The quality research available over the past two decades has focused on children's testimony, paying particular attention to the accuracy and completeness of children's statements about abuse and their suggestibility (Ceci & Bruck, 1995; Lamb & Garretson, 2003). Victim statements constitute the critical component of the judicial interview. The most important interview rules are that the interviewer establishes a trusting relationship with the victim (Ceci & Bruck, 1995). Studies show that some factors affect the process of taking/giving statements during forensic interviews. These factors are; a) orienting messages or rules that will facilitate the interview process at the beginning of the interview process (Anderson, Anderson, & Krippner, 2016), b) individual characteristics of the interviewer and the child (e.g., age, gender, emotional state of the child, developmental stage of the child), socio-cultural awareness of the interviewer), and c) the style and quality of the interview techniques used during the interview (Newman & Roberts, 2014; Anderson et al., 2014).

Types of questions frequently used in the forensic interview process are in open-ended, focused (specific non-directive questions), yes/no, and optional question formats. Studies indicate that the methods and question techniques used by the interviewer significantly affect the child's expression. When interviewed using proper methods and techniques, it has been revealed that preschool children give reliable statements about the past events, including the ones with disturbing features (Peterson, 2002, 2010). Researchers also suggested that very young children, like older children, give more detailed information in response to open-ended questions through free-association (Pipe et al., 2004).

Although open-ended questions provide accurate (Brown et al., 2013), more detailed (Korkman et al., 2006), and less erroneous information (Ceci & Bruck, 1999), compared to other question styles, children may also be less likely to respond to those kinds of questions (Korkman et al., 2006; Korkman et al., 2008; Melinder & Gilstrap, 2009). On the contrary, although directed question styles produce shorter responses, children may be more likely to respond to them (Korkman et al., 2006, 2008). Directed and optional question styles give

children clues about what kind of information they need, and it can facilitate responding as it limits possible response options (Gilstrap & Ceci, 2005).

In addition to the question styles, the interviewer's knowledge, skills, and experience are also important factors that will impact on the process. Forensic interviewers go through a certified training program to work in this field, and these training programs are an indispensable part of this process. It is important to be sensitive to the traumatic experiences of the child during the forensic interview process. The interviewers should wait until the child feels most comfortable without rushing the child with questions and make only a few interviews if necessary (Ackerman, 2010). The interviewer who will interview abused children should also show empathy and flexibility in using different types of approaches and always act in the best interest of the child (Themeli & Panagiotaki, 2014).

In summary, it was especially emphasized to establish a safe relationship and supportive environment between the child and the professional, conduct the interview taking into account the child's developmental stage and family structure, and avoid repeated interviews by different professionals. In addition, it is important to choose the appropriate question technique (Themeli & Panagiotaki, 2014).